

8. VID BABYLONS FLODER SATT VI OCH GRÄT

TOBIAS HERRSTRÖM

»Vid Babylons floder
satt vi och grät,
när vi tänkte på Sion.«

(Psalm 137:1)

»Församlingen i Babylon, utvald liksom ni, och min son
Markus hälsar er. Hälsa varandra med kärlekens kyss.«

(1 Pet 5:13–14)

»Störtat, störtat är det stora Babylon.«

(Upp 14:8)

HUR HAMNADE JAG här? En nybliven präst misstänkt för brott. Kallelsen till förhör var tydlig: under arton minuter, natten mellan en helt vanlig tisdag och onsdag, misstänktes jag ha begått brottet »ohörsamhet mot ordningsmakten«. Jag hade tidigare samma dag firat liturgin (mässan) med Oikos, kommuniteten som jag tillhör. När telefonen ringde på natten flög jag snart upp ur sängen.

Det var dags: några kristna syskon hotades av utvisning till Irak och de riskerade att mördas om de återvände dit. Jag och några vänner satte oss i bilen och åkte till flyktingförvaret. Vännerna blev snart stoppade av polisen, men då jag tagit på mig min prästskjorta lät de mig passera. Antagligen antog de att jag var där för att betjäna som präst, vilket jag också var. Men inte på det sätt som de tänkt sig.

När jag kom fram hade flera aktivister samlats. Anarkister, kommunister, gamla flyktinghandläggare, någon pensionär och en och annan som också levde under utvisningshot. Ganska snart sällade jag mig till gruppen som stod i vägen för den buss våra trossyskon skulle transporteras bort med. Vår blockad kom snart att bemötas med hot från polisen. De meddelade att det skulle gå våldsamt till om vi inte flyttade på oss. Vi vägrade.

En timme senare befann jag mig i arresten tillsammans med cirka sjuttio andra som inte lytt polisens order. Någon polis frågade en av de andra aktivisterna om jag verkligen var präst. »I Svenska kyrkan?« Då aktivisten svarade jakande mumlade polisen, både argt och lätt förvånat, något om att det var det värsta han hade hört. Han kunde inte få ihop hur en präst kunde göra sig skyldig till brott.

Ordet liturgi kommer från grekiskans *leitourgia* och betyder ungefär »i folkets tjänst«. Det användes exempelvis då någon rik person byggde ett badhus för stadens allmänhet. Ett arbete för folket. Judarna kom att använda begreppet för sina gudstjänster i synagogan och de kristna fortsatte den traditionen när de talade om den kristna gudstjänsten.

I mässans liturgi delar vi bröd och vin med varandra och bekänner att »fast vi är många så är vi en enda kropp, för alla får vi del av ett och samma bröd«. Dessa ord yttras av kristna över hela jorden, dag ut och dag in. Även de syskon som hotades av utvisning den där tisdagen. Vad detta innebar för mig i mitt mässfirande var en fråga jag hade levt med länge. Under en tid hade frågan kommit upp mer och mer just i koppling till de kristna irakier som utvisades – borde inte jag göra något om jag verkligen menar att de är

en del av min kropp? Om jag som präst inte praktiserade mässans teologi till vardags, hur skulle jag då kunna fira den i gudstjänsten?

Att jag stod i vägen den där tisdagen var för mig inte något som gick emot mitt uppdrag i kyrkan, det var snarare en konsekvens av min tjänst som präst. Jag blev inte »engagerad« på grund av mina reflektioner, utan för att jag hade blivit formad till detta genom att leva med Oikos och i Hammarkullen. Oikos är en kristen vardagsgemenskap som bor utspridda här i förorten och delar en längtan att i praktiken leva ut evangeliet. Vi följer en vardagsrytm av bön, mässa och gemensamt arbete. Dessutom försöker vi lösa konflikter istället för att sopa dem under mattan och vi överlåter oss till att finnas kvar i gemenskapen och i Hammarkullen.

Den kristna anarkisten¹ Jacques Ellul uttrycker kyrkans roll i förhållande till makten på följande sätt: »Kristna måste finna sig i att andra härskar över dem och att deras liv just nu fungerar som ett offer, vilket pekar tillbaka på Jesus Kristus.«² Elluls konstaterande utgår från en syn på kyrkan som ett folk som alltid kommer underifrån. En kyrka som inte är hemmastadd i den här världen – i det rådande systemet. Ett pilgrimsfolk på vandring mot Sion.

Normaltillståndet för Israels folk har under de senaste tretusen åren varit ett liv i diasporan, i försakingringen. Utspridda över världen har judarna övat sig i att finnas mitt i stater och städer som inte varit deras egna, de har blivit en del av samhället men ändå bevarat sin kultur. De vet att deras djupaste identitet ligger någon annanstans än som medborgare i just dessa stater. Från denna erfarenhet har kyrkan mycket att lära.

Diasporan inleddes med Israels fångenskap i det historiska Babylon. Efter en tid blev *Babylon* den symbol som många judar, såväl som de första kristna,

---

¹ Lika bra att säga det med en gång: jag skriver inte som en anarkist, eller ens som en kristen anarkist. Jag skriver som en kristen som funnit beröringspunkter i anarkismen för hur vi ska leva goda liv som kristna. Detta gör att mina kortfattade beskrivningar av anarkismen bör ses som en hobbyanarkists analys.

² Ellul, Jacques. 1981. *Guds närvaro i modern tid*. Libris förlag.

använde för att beskriva den omgivande imperialistiska kulturen. Med liknande symbolspråk användes *Sion*, ursprungligen ett namn på ett berg vid staden Jerusalem, som motsats till Babylon. En tidig kristen författare uttrycker det så här: »Här på jorden har vi ingen stad som består men vi söker den stad som skall komma.« (Heb 13:14)

Det är inget utopiskt längtande bort från det jordiska som får sitt uttryck här, utan ett konstaterande av att Gudsfolkets särart placerar dess djupaste identitet någon annanstans. De tidiga kristna betonade vikten av att veta var ens djupaste identitet, och därmed lojalitet, fanns. Flera av de tidigaste kristna bekännelserna handlar just om var identiteten skulle vara. De kallade Jesus för Herre i kontrast till Romarrikets »nationalbekännelse«: Caesar är Herre.

När Johannes i Uppenbarelseboken ska ge ett budskap till kristna församlingar i Romarriket handlar det om identitetsmarkörer. Temat vad gäller identitet sammanfattas som att inte ta emot Odjurets tecken, utan istället bära Lammets tecken.

»Dra bort från henne mitt folk« lyder uppmaningen till de kristna som lever i det romerska imperiet, och på samma gång till kristna i alla imperier efter detta. »Dra bort från henne« betyder mer direkt översatt från grekiskan »avbryt samlaget med henne«. Babylon beskrivs som en prostituerad som jordens kungar och riken ligger med när de handlar med lyxvaror och människoliv och gör sig rika på samarbetet.

Identitet och tecken i Uppenbarelseboken handlar inte främst om värderingar utan berör och varnar för vissa praktiska handlingar. Att inte bekänna Caesar som Herre är en *handling*. Din identitet byggs inte främst av dina värderingar eller övertygelser utan av vad du gör och inte gör. Identiteten byggs av förhållandet till vem eller vad du tjänar. Det är därför Kristus säger att du inte kan tjäna både Gud och Mammon (pengar); det är en omöjlighet. Din identitet kommer att formas av den/det du tjänar och eftersom Guds och Mammons viljor oundvikligen kommer att krocka med varandra måste du välja.

En krock mellan Gud och Mammon är precis vad som sker i Uppenbarelsebokens texter om det stora Babylon som faller. Köpmännen gråter för att de inte längre kan sälja sina skeppslaster. Mammons system är fallet. De varor som Babylon har handlat med är sådana som också var vanligt förekommande i Romarrikets handel. Notera att människoliv är en del av handelsvarorna. Mammons system sysslar inte enbart med våra pengar, utan drar oundvikligt in människoöden i sin handel.

Ett imperium går under om dess ekonomiska system kollapsar. Det är alltså detta fallande imperium som församlingen uppmanas att dra ut ifrån och lämna bakom sig. Det är ett budskap som var aktuellt för de kristna som levde i Roms imperium, och som också är aktuellt för alla kristna som genom historien levt och kommer leva i ett imperium. Inklusivt det imperium som dagens globala ekonomi utgör.

Kyrkan är alltså kallad att leva utanför imperiets sätt att leva. Jesus använder inte termen Guds rike för att beskriva att det han kommer med är som världens riken. Han använder termen rike för att göra en slags karikatyr av världens riken. Guds rike är upp och ner jämfört med Babylons perspektiv: ett slags anti-imperium. Idag kanske vi skulle kunna använda termen Guds system istället för rike, för att visa hur Guds system krockar med Babylons system.

En antiimperialistisk gemenskap

I anarkistiska såväl som kristna kretsar jag varit delaktig i talas det mycket om att forma alternativa »gemenskaper«. Det är dock inte lika självklart att man faktiskt tar rejäla steg bort från individualism till gemenskapsliv. Visst, man arrangerar do-it-yourself-kvällar, sykvällar och demonstrationer. Man sjunger sånger, firar gudstjänst och träffas i studie- och arbetsgrupper. Man tar beslut ihop och kanske till och med flyttar ihop i kollektiv. Allt detta är gott, viktigt och utgör goda exempel på hur människor behöver aktiviteter för att skapa gemenskap. Men det går utmärkt att göra allt detta och ändå inte på allvar lämna Babylons system bakom sig.

Jag tycker mig se en dragning åt en slags hyperindividualism. Det ligger i anarkismens och kristendomens natur att individer är fria (vad det nu innebär).

Man har ofta insett hur normer och strukturer i samhället skolar in oss i att leva under patriarkatet eller i Mammondyrkande system. Genom att uppmuntra människor att bryta mönster och slå sig fria från de förtryckande normerna kan människor öva sig i frihet. Bra så. Problemet är bara att system är starkare än individer. En individ är i egentlig mening inte fri innan hen har lämnat ett system och bytt ut det mot ett annat som skapar frihet.

Vi kan som människor inte vara systemlösa. Det är en förutsättning för mänsklig gemenskap att vi skapar system. Om vi inte har något sätt att relatera till varandra finns inte heller relationer, och människan är en relationsbaserad varelse.

Målet kan inte vara att lämna alla system och relationer bakom oss. Eftersom mänskligt liv kräver strukturer och relationer skulle vi bedra oss själva om vi försökte ställa oss fria från allt detta. Istället skulle vi ge utrymme åt mer bedrägliga krafter att forma oss medan vi låtsas att vi är fria. Vi bör istället aktivt välja goda strukturer framför dåliga sådana.

Uppenbarelsboken och den kristna tron handlar mycket om hopp. Ett hopp om att Gud ska gripa in i historien på ett konkret sätt. Detta beskylls ibland för att vara eskapism, en flykt från här och nu. Flera kristna rörelser har också gjort sig skyldiga till eskapism. Genom att bli utlovad en lön i himlen behöver arbetaren inte kämpa för en rättvis lön under jordelivet. Men den kristna eskatologin utgör ett hopp om ett nytt system som redan börjat tränga in i världen. Det är ett hopp om framtiden som skapar delaktighet i nuet. Det försöker inte dra nuet bort från sin situation. Det försöker dra framtiden in i nuet.

Att dra ut ur Babylon är inte en flykt bort från världen utan en flykt in i världen. Det som får oss att fly världen är just det som Babylon erbjuder: bröd och skådespel åt folket. Vi matas av media och konsumerar en »värld«

som vill få oss att tro att det är den sanna världen, medan den i själva verket inte är någonting annat än en flykt bort från världen så som den faktiskt är.

Vi är inte reklamens vackra kärnfamilj eller den muskulösa och hårlösa kroppen som aldrig luktar svett. Våra förhållanden slutar inte med att vi blivit kära, blir ihop och eftertexter som gör klart att vi levt lyckliga. Våra förhållanden börjar i verkligheten efter förälskelsen och eftertexten. Vi försöker spegla oss i medias bild av verkligheten, istället för att se att medias bild inte speglar vår verklighet. Det kristna livets avståndstagande från vissa saker är egentligen inte en världsförnekelse eller en förnekelse av vår natur, det är snarare en bekräftelse och ett utforskande av det sant mänskliga och kroppsliga. Som Jesus kända one-liner gör klart: »Jag ber inte att du skall ta dem ut ur världen.« (Joh 17:15)

Det kristna hoppet är att experimentera med att gestalta Guds rike redan nu. Om det finns en gemenskap som så bara under en timme lever ickehierarkiskt och ickevåldsligt betyder det att det finns en plats på jorden där hoppet är ett faktum. Det skapas hela tiden tillfälliga zoner där det vi hoppas på existerar. Eller för att säga det med kristet språkbruk: det finns tecken på att Guds rike är nära.

Hela Uppenbarelseboken handlar om hur kyrkan ska leva i skuggan av det imperiebyggande som de tidiga kristna befann sig mitt i och som Israels folk haft som backdrop större delen av sin existens.³ I Uppenbarelsebokens trettonde kapitel målas bilden upp av ett odjur som kommer ur vattnet.

Det står att odjuret liknar en leopard, har fötter som en björn och en mun som ett lejon. Det är tre kännetecken som en samtida jude snabbt skulle koppla till profeten Daniels bok. Odjuren står i Daniels bok för olika riken eller imperium som ockuperat Israel fram till Daniels tid. När en samtida jude på Johannes tid läste Uppenbarelsebokens beskrivning skulle hen snabbt

---

³ För mer om imperium, civilisation och Bibelns texter, se Ched Myers böcker *Binding the Strong Man* (2008, Orbis Books) och *Our God Is Undocumented* (2012, Orbis Books).

koppla Odjuret till ett imperium som ockuperat Israel. Vilket imperium var det då som var aktuellt för Johannes? Romarriket, såklart.

Apokalyptiken, som Uppenbarelseboken ingår i, tillhör en större undergenre som kan kallas de förtrycktas litteratur. Under den aktuella tiden kunde man inte öppet kritisera imperiet och kejsaren, för då skulle man själv dödas och budskapet brännas. Så vad gjorde man? För att inte låta sig tystas användes kodspråk. Man sa sanningen så att de som budskapet var riktat till förstod, men makten inte såg annat än konstiga bilder.

Uppenbarelseboken är varken en exakt karta över framtida händelser eller en rent historisk skrift som inte har något att säga oss idag. Vi måste inse att så som Johannes samtida läsare antagligen skulle ha förstätt Uppenbarelseboken är det sätt även vi främst måste förstå den. Om en samtida läsare skulle tolka in kejsaren och Romarriket när hen hörde om Odjuret, bör inte vi tolka in att det skulle handla om Hitler eller EU. Därmed inte sagt att Uppenbarelseboken enbart handlade om då och bara hade något att säga till de kristna under det romerska riket. Nej, Uppenbarelseboken har ett budskap för att hjälpa oss att vara kyrka oavsett om vi lever på 90-talet efter Kristus, tvåtusen år senare eller precis innan Jesus återkomst. Budskapet är inte enbart relevant som en historisk redogörelse för hur dåtidens kristna såg på Romarriket. Det är inte heller enbart relevant för »den sista tiden«. Istället bör Uppenbarelseboken läsas så att den hjälper oss att leva som kristna i vilket imperium vi än befinner oss, när vi än befinner oss i det.

Det antiimperialistiska och anarkistiska draget i Uppenbarelseboken och dess uppmaning att vägra delta i dyrkan av kejsaren och Babylons system är inget unikt. Samma anarkistiska drag återfinns som ledtrådar genom den hebreiska bibeln, men hos Jesus och i den tidiga kyrkan blir det allt tydligare. Jesus undervisar till exempel lärjungarna om att de inte ska vara som världens ledare, utan att ledarskap hos dem ska vara detsamma som att betjäna andra.

Den kristna gemenskapen ska inte bete sig som världens gemenskaper. Världens gemenskaper är hierarkiska och ni ska vara ickehierarkiska, verkar

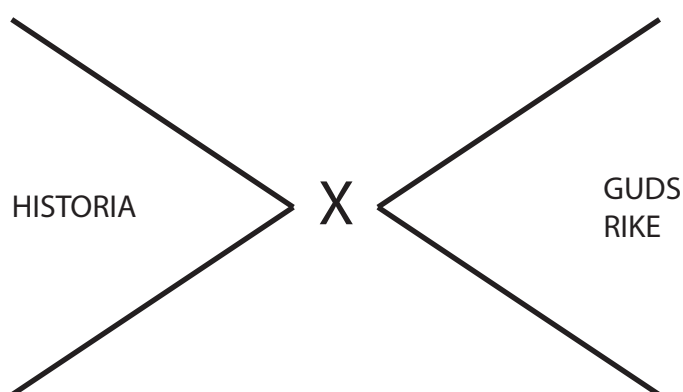

Jesus säga. I Guds system är ledaren den som betjänar andra. Faktiskt är det så att den kristna Guden är en annan slags gud än alla andra gudar. I Kristus har Gud visat att Gud vill tjäna oss istället för att bli betjänad. Det budskap som Jesus och Johannes predikade är alltså ett budskap som vänder upp och ner på alla maktpyramider och hierarkier.

Fast sist jag såg mig omkring, och kanske du med, fanns det fortfarande mängder av hierarkier och maktpyramider kvar. Patriarkatet är ännu starkt. Ännu vinner den i krig som har flest militärer med de mest »effektiva« vapnen. Ännu härskar vi över varandra och ännu har vi gudar och ideologier som vill att vi betjänar dem. »Marknaden vill ...« förekommer ofta som uttryck i de ekonomiska krisernas spår. Och då är det den nya tidens profeter, national-ekonomerna, som talar.

Så hur är det? Har Jesus lyckats komma med sitt system som vänder upp och ner på makten eller inte? För att förstå den här spänningen måste vi sätta oss in lite mer i hur den apokalyptiska litteraturen fungerade.

I klassisk judisk apokalyptik tänkte man sig att tidshistorien led mot sitt slut. Slutet skulle komma i kosmiska proportioner och förändra allt. Gud skulle gripa in i historien och göra slut på världen så som vi känner den. Efter detta skulle en ny tid ta vid. En tid som ibland kallades för Guds rike eller fredsriket. Detta skulle vara en tid där Guds vilja skedde överallt i hela universum. Vi skulle kunna måla upp det synsättet med denna illustration:

X står för en händelse som omkullkastar universum. Exempelvis domens dag.

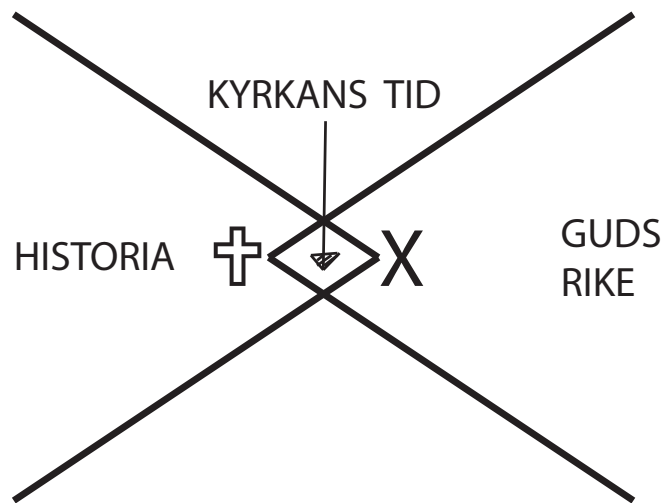
Den kristna apokalyptiken, å andra sidan, skiljer sig från detta scenario på en viktig punkt. Enligt denna hade Gud gripit in i historien på ett sätt som vi inte väntat oss då Gud föddes in i en fattig och utstött familj i imperiets utkant. Inte med en kosmisk explosion. De enda som förstod vad som hände var några herdar och några som egentligen inte skulle ha förstått vad det handlat om (stjärntydarna från ett främmande land).

Barnet växte upp och började förkunna Guds rike. Den vuxne Jesus predikade om gudsriket som något som är nära och håller på att komma, något som ska komma, men också något som redan kommit. I flera försök att få lärjungarna att förstå hur dessa tre perspektiv passar ihop berättar Jesus många liknelser. De allra flesta handlar om processer. Något har hänt, något håller på att hända och något ska hända.

»Himmelriket är som ett senapskorn som en man sår i sin åker. Det är det minsta av alla frön, men när det har växt upp är det större än alla örter och blir till ett träd, så att himlens fåglar kommer och bygger bo bland grenarna.« Han använde också en annan liknelse: »Himmelriket är som en surdeg som en kvinna arbetar in i tre mått mjöl; till slut blir alltsammans syrad.« (Matt 13:31–33)

I degen bakas det in en bit surdeg. Den har så att säga redan kommit in i degen, men den håller också på att växa till i degen och en dag kommer hela degen att vara syrad.

Den nya tiden har börjat i och med Guds människoblivande i Jesus Kristus, hans verksamhet och hans död och uppståndelse. Men den gamla tiden finns fortfarande kvar. Den nya tiden drar i oss från framtiden och vill att vi ska dansa i takt med Guds hjärtslag, medan den gamla tidens krafter drar i oss och inte vill släppa taget. Vi skulle kunna måla upp det så här:

X står för en händelse som omkullkastar universum. Exempelvis domens dag.

Kyrkan som en tillfällig anarkistisk zon innebär ett bekräftande av det antihierarkiska budskapet hos Jesus och de första kristna, men bekräftar också det paradoxala att vi som kristna är människor som lever i två tidsåldrar. Luther hade samma perspektiv, men på en individuell nivå, när han sa att människan samtidigt är både rättfärdig och syndare. Han missade dock att dra några sociala slutsatser utifrån detta.

Det kristna evangeliet handlar alltså inte om hur vi som individer ska bli räddade från helvetet för att efter döden få leva med Gud i himlen i en evighet. Det kristna evangeliet handlar om hur Gud kommit med himlen hit och hur vi som kristna *tillsammans* får leva i det nya riket. Vi kallas ut ur Babylon och bort från Odjuret för att leva i Guds rikes ickehierarkiska gemenskaper.

Vi ska leva som bofasta främlingar (se 1 Pet 2:11–12) mitt i världens imperium. I kyrkan är vi inte längre svenskar, kubaner eller irakier. Inte heller är vår identitet att vara man eller kvinna, rik eller fattig. Paulus uttrycker att människor som tidigare skiljts åt blivit ett genom dopet in i Kristus (Gal 3:27–28).

Eftersom vi lever i trots mot allt det som går emot Guds vilja och vägrar ha någon annan herre än den Herre som vill vara vår tjänare, är och förblir

vår kallelse att leva ut anarkistiska zoner. De tidiga kristna och anabaptisterna förstod att vi inte ska, eller ens kan, försöka ta över makten i världen för då slutar vi leva ut vår kallelse. Vi kan inte på samma gång både försöka sminka imperiet vackert och dra ut ur det.

Istället är vi kallade till att skapa gemenskaper som lever i ett slags trotsig likgiltighet gentemot världens makter. Oavsett om vi lever i en demokrati eller diktatur, en kommunistisk stat eller en federation av lösa anarkistiska gemenskaper, bör kyrkan uttrycka samma slags liv. Den kristna socialietiken, hur vi ska leva tillsammans, är alltid en vandring i Kristus fotspår. Den sammanfattas i några uppmaningar att älska: Älska Gud, Älska din nästa, Älska dig själv och Älska din fiende.

Jacques Ellul påpekade att många anarkister kan slänga det gamla slagordet »inga gudar, inga herrar« i ansiktet på de kristna. Men inte lika många skulle vilja skandera »ingen kärlek, inga herrar«. Eftersom det kristna uppdraget går ut på att älska och leva i gemenskap med den Gud som är kärlek (se 1 Joh) kanske kristna och anarkister har mer gemensamt än vi först kan tro.

Kyrkan har i sitt DNA de förutsättningar som krävs för att gestalta Guds rike. Andra författare i den här antologin tar upp olika perspektiv av detta, som kristet motstånd eller att leva ut en kyrka utan gränser. I mitt bidrag ligger istället fokus på att beskriva en församlingssyn som gör rättvisa åt de tidiga kristnas antiimperialism.

I den tidiga kyrkan experimenterade man med flera olika ord för att beskriva vad man var. Man använde ord som *oikos*, *koinonia* och *ekklesia*. Samtliga av dessa tre ord berättar något för oss om vad det innebär att vara en församling.

Oikos

Vi börjar med *oikos* som är grekiskans ord för *familj* eller *hushåll*. Det är också samma ord som vårt ord *ekonomi* kommer ifrån (*oikonomia*).

I antikens värld var ditt *oikos*, din familjegemenskap, den primära gemenskap som du producerade, konsumerade och överlevde genom. I ett *oikos*

hade man ansvar för varandra vad gällde mat och uppehälle. Ditt oikos var ditt sociala skyddsnät. Skulle något gå fel i ditt liv fanns ditt oikos där och stöttade dig. Men då, som idag, var inte alla så lyckligt lottade att de kunde säga att de tillhörde ett oikos. Det kunde ha gått förlorat till följd av sjukdom, krig eller andra orsaker. Detta gjorde att det sociala skyddsnätet fungerade bra för dem som hade ett oikos, och var icke-existerande för dem som inte hade ett.

Under den romerska ockupationen utsattes oikos-systemet för ytterligare prövning. Rom krävde höga skatter av alla de ockuperade folken och som jude skulle man även betala tempelskatt. Den lilla gemenskapen hade alltså tidigare fungerat som ett socialt skyddsnät, men allt eftersom fler familjer hamnade i skuld till Rom började deras ekonomiska möjligheter brytas ner. För att slippa svälta tvingades därför många bli slavar, en existens som inte gav personen några rättigheter eller någon lön – endast mat och husrum. Allt detta resulterade i att det fanns fler och fler under Jesus tid som inte tillhörde något fungerande oikos.

Vissa grupper, som de upproriska seloterna, försökte desperat ta tillbaka makten från romarna genom våld. Andra, som esséerna, drog sig bort från samhället och flydde ut i öknen.

De som hade det något bättre ställt i samhället, som saddukéerna, började samarbeta med ockupationsmakten för att hålla sig flytande. Andra drogs in i djupa teologiska reflektioner, som fariséerna, och försökte peka på orsaker (oftast andra personer än de själva) som de menade var skälet till att Gud hade övergett dem. Mitt i allt detta kommer Jesus och predikar att Guds rike är nära.

Några skulle tagit honom för en selot, för han talade om ett annat rike än Rom och att han var konung där. Men Jesus ville inte göra revolution och ta över makten. Istället predikade han att man skulle älska sina fiender. Kanske var han då en farisé, för han talade om rätt och fel? Men han umgicks med alla dem som vanligtvis utpekades som syndabockar, och han förlät synder istället för att peka ut dem. Kanske var han en essé som skulle samla en grupp

lärjungar för att sedan dra bort från samhället, ut i öknen? Fast han skickade inte bort sina lärjungar från samhället, utan han skickade dem rakt in i det. En sadduké kunde han knappast heller vara, för han vägrade att samarbeta med det romerska imperiet. Istället kommer Jesus »inte med en armé, utan en ny sorts oikos, en som inte grundar sig på släktskap utan på lärjungaskap.«⁴

»Medan han ännu talade till folket kom hans mor och hans bröder. De stod utanför och ville tala med honom, och någon sade till honom ›Din mor och dina bröder står där ute och vill tala med dig.‹ Han svarade honom: ›Vem är min mor och vilka är mina bröder?‹ Och han visade med handen på sina lärjungar och sade: ›Det här är min mor och mina bröder. Den som gör min himmelske faders vilja är min bror och syster och mor.« (Matt 12:46–50)⁵

Jesus inbjuder folk att bli medborgare i detta nya rike. Den nya gemenskapen som de utgör beskriver sig som ett oikos. De som bjuds in i oikaset är inte främst de rika och mäktiga, utan de fattiga och svaga. Jesus mor hade tidigare sjungit i en sång om honom att »hungriga mättar han med sina gåvor, men de rika visas tomhänta bort« (Luk 1:53). Jesus säger själv att man inte kan vara hans lärjunge om man inte avstår från allt man äger (Luk 14:33).

De här bibelställena har ofta missuppfattats på två sätt. Det ena bortförklarar Jesus tydliga undervisning och säger att han egentligen inte menar det han säger. Att det inte spelar någon roll om du har mycket eller lite pengar, så länge du inte älskar pengarna mer än Gud eller inte »betraktar dem som dina egna«. Problemet med den tolkningen är att Jesus själv gör upp med den här missuppfattningen i Bergspredikan: »Samla inte skatter här på jorden ... för där din skatt är, där kommer också ditt hjärta att vara« (Matt 6:19–21). Han säger inte, som vi ofta vill få honom till, att »där ditt hjärta är kommer din skatt att vara«. Nej, han säger tydligt att där dina rikedomar är; där kommer ditt hjärta att vara.

---

⁴ Janzen, David. 2012. *The Intentional Christian Community Handbook*. Paraclete Press.

⁵ I grekiskan är begreppet *bröder* inklusivt och används om både män och kvinnor. Läs gärna syskon.

Uppmaningen är att istället samla skatter i himlen eller i Guds rike (de båda begreppen är synonymer – där Markus och Lukas talar om Guds rike talar Matt om Himmelriket). Det är inte en metafysisk/andlig uppmaning att på något sätt göra goda gärningar för att få poäng i livet efter detta, snarare är det en mycket praktisk uppmaning att investera sina tillgångar i det som är Guds rike.

En gång kommer en rik man och frågar Jesus vad han ska göra för att få evigt liv. Jesus uppmanar honom att sälja allt han äger och investera i de fattiga. Mannen vill inte göra det och Jesus lärjungar blir mycket ledsna. De tror nämligen att man måste göra detta för att komma in i Guds rike. Om så är fallet, blir konsekvensen en kristendom grundad på gärningar och inte på nåd. Det vi missar är att Jesus försöker tala om för oss att det Guds rike vi söker, det eviga liv vi är ute efter, *innebär* att dela våra ägodelar med varandra.

Några av lärjungarna inser att de faktiskt har lämnat allt de ägde och följt honom. Jesus säger då till dem: »Sannerligen, var och en som för Guds rikets skull har lämnat hus eller hustru eller bröder eller föräldrar eller barn ska få mångdubbelt igen redan här i tiden.» Framgångsteologer älskar och använder ofta detta stycke. De gör då våld på Bibelns tydliga budskap om att de rika inte har några materiella rikedomar att hämta hos Jesus eller i Guds rike. Det handlar istället om att leva i ett nytt slags oikos.

Tänk dig att du äger ett hus och är med i samma församling som tio andra husägare. I församlingen finns också några som just nu letar bostad. Om du ger bort ditt hus till församlingen har du ju gett bort det, du äger det inte längre. Men om alla andra också ger bort sina hus till församlingen har du ju faktiskt på ett sätt tjänat tio hus! De fattiga, de utan bostad, har fått ett glädjebud: de har fått någonstans att bo. Men de rika, de med husen, har gått tomhända bort: de har ju gett bort det de ägde. Samtidigt har alla fått tiofalt igen. Alla fattiga och rika äger nu tillsammans elva hus.

Jesus undervisning handlar alltså inte om ett fattigdomsideal – om att det skulle vara bra att bo på gatan och svälta – det skulle ju inte innebära ett gläd-

jebud för de fattiga. Istället handlar det om en omdistribution av rikedomar. Om ett oikos. Det berättas om den tidiga församlingen i Jerusalem att de levde i just ett sådant egendomsgemenskaps-oikos (Apg 2:43–45, 4:32–35).

I vår kommunitet, som vi kallar just Oikos, har vi sedan starten pratat, drömt, diskuterat och lagt på is det här med egendomsgemenskap. Vad innebär det ens i praktiken idag? Frågor som rör olika hushåll, folk som bara planerar att stanna en kort tid, barn. De rörelser vi sett som lyckats leva ut det har antingen levt som ett enda hushåll eller, om det varit en större gemenskap, ett liv i livslång överlåtelse som i klostergemenskaper. Vi försöker dock dela ekonomi på olika sätt. När vissa har haft dåligt med jobb har andra täckt upp hyror. Vi gör listor på ägodelar vi vill dela med varandra i kommuniteten och så vidare. Men sanningen är ändå den, att den här aspekten av den kristna församlingen än så länge varit svår för oss att omsätta i praktiken i vår kommunitet (trots att vårt namn är Oikos).

Ekklesia

Nästa ord att utforska är *ekklesia*. Det betyder mer ordagrant *de utkallade* eller *de sammankallade*. Ordet syftade i vardaglig grekiska på det råd man ibland kallade samman för att fatta beslut i exempelvis en stad. Ekklesia är alltså ett slags stadsråd. I vissa grekiska översättningar av Gamla testamentet kunde man översätta den judiska församlingen med ordet ekklesia. Men termen är inte ett religiöst uttryck utan en politisk term som syftade just på ett sammankallat möte med representanter. Jesus använder termen på detta sätt när han pratar om konflikthantering i Matt 18.⁶

Det som slår en när man ser hur ordet används i Nya testamentet är dock att det inte syftar på en liten beslutsfattande del av församlingen med några få representanter. Snarare omfattar det alla medlemmar, församlingen som

---

⁶ Det finns mycket att säga om Matt 18, när det gäller konflikthantering, beslutsfattande och uteslutning, och en del av det skulle varit intressant att ta med här, men jag får av utrymmes-skal istället hänvisa till John H. Yoders bok *Liv i församlingen* (2003, Libris).

helhet. Hela församlingen är kallad att utgöra rådet.⁷ Att församlingen som helhet utgör en beslutande gemenskap var egentligen ingenting som skulle överraskat den som var bekant med den judiska lagen, *Torah*.

När Gud befriat slaverna från Egypten och fört dem ut i öknen för att ge dem sin kallelse säger Gud: »Ni har sett vad jag gjorde med egypterna och hur jag burit er på örningar och fört er hit till mig. Om ni nu lyssnar till mig och håller mitt förbund ska ni vara min dyrbara egendom framför alla andra folk – ty hela jorden är min – och ni ska vara ett rike av präster och ett heligt folk som tillhör mig.« (2 Mos 19:4–5)

Ordagrant är »rike« i översättningen ovan »konungarrike av präster«. Hela folket ska vara kungligt och prästerligt. Det är Guds kallelse till Israels folk och de har under sin första tid ingen kung eller ens en central ledarstruktur. Under domartiden är de istället uppdelade i lösa stammar som endast vid konflikter utser tillfälliga ledare (domare) för att göra upp mellan de stridande parterna.

När Israel senare vill ha en kung är det mot Guds inrådan och vilja. De får övertala Gud att ge dem en kung.⁸ Guds tanke med folket är alltså att de inte ska ha kungar och präster, utan att alla ska ha dessa roller. En kungs uppgift är att ta beslut och ansvara för riket, en präst anses vara medlare mellan Gud och människor. I Guds kallelse till Israel är det alltså inlagt att ha en platt hierarki där alla har direkt kontakt med Gud, utan några medlare.

Som redan nämnts levde inte Israel upp till kallelsen, men Gud fortsatte arbeta med sitt folk och dra det mot sitt mål. I Uppenbarelseboken ser vi hur det utvidgade Gudsfolket påminns om sin kallelse: »med [lammets] blod har du friköpt åt Gud människor av alla stammar och språk och länder och folk.

---

⁷ Det är sant att den tidiga kyrkan hade olika typer av församlingsledare, men dessa verkar inte ha haft någon egen beslutanderätt. I den tidiga kyrkohandboken *Didaché* uppmanas exempelvis församlingen som helhet att ta beslut om vem som ska vara församlingsledare. Detta är dock ett komplext område och den tidiga kyrkan var mångfacetterad och spretig. Det fanns olika lösningar på samma frågor i de olika församlingarna.

⁸ 1 Sam 8.

Du har gjort dem till ett kungadöme åt vår Gud, till präster åt honom och de ska vara kungar på jorden«. (Upp 5:9–10)

Återigen är det hela folket, nu inte bundet kring en viss etnicitet, som ska vara präster och kungar. Innebär då detta att de ska härska över andra, kanske någon frågar sig. Det Uppenbarelseboken återkopplar till här är inte bara Israels kallelse utan den kallelse som alla människor får i skapelseberättelsen: »uppfyll jorden och lägg den under er. Härska över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden« (1 Mos 1:28). Uppdraget att härska, vara kungar, är alltså människans kallelse från början.

Här är det dock viktigt att göra klart att det vi förknippar med *härskande* har mycket lite att göra med hur Gud härskar och hur vi som Guds avbilder är kallade att härska. Svenska folkbibeln översätter till exempel samma ord med *råda*, vilket ligger närmare betydelsen i skapelseberättelsen. Det är alltså att *ansvara för skapelsen* som är uppdraget.

Anarkister har många gånger med rätta pekat ut att härskare är det största hotet mot ordning. Detta eftersom härskare ofta bryter med den ordning som skulle vara bäst för alla människor. Som anarkist blir man troligtvis misstänksam när man läser i Bibeln om kallelsen att vara kungar och »härska« över jorden. Det är ju just detta som är problemet; att vi har kungar som härskar över oss. Det finns mycket att säga kring detta spår i Bibeln, men poängen är att eftersom alla är kungar blir konsekvensen att ingen är kung. Och vägen till att härska som Gud gör, är att imitera Jesus. »Var ödmjuka och sätt andra högre än er själva. Tänk inte bara på ert eget bästa utan också på andras. Låt det sinnelag råda hos er som också fanns hos Kristus Jesus. Han ägde Guds gestalt men vakade inte över sin jämlikhet med Gud utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt.« (Fil 2:5–7) Det sätt på vilket Gud uppenbarar sig för världen är genom att bli en tjänare, inte vad vi skulle kalla en kung. Det är vad Gud skulle kalla en sann kung.

Jesus lärjungar hade, som många av oss, en syn på kungar och ledarskap som är tvärtemot Guds sätt att leda. De hade förstätt att Gudsfolket skulle

vara kungar tillsammans med Gud, men hade missuppfattat vad detta konungaskap innebar. En dag bråkade de om vem som skulle anses vara den »störste« bland dem.

De hade, liksom vi ofta har, en hierarkisk bild av ledarskap som en pyramid, med chefen högst upp och därefter dennes närmaste och sen nästa och så vidare. När de frågar Jesus om vem som är störst frågar de helt enkelt vem av dem som ska få mest makt i Gudsriket. Jesus svar är inget annat än ett totalt omkullkastande av hela deras sätt att tänka makt. »Kungarna uppträder som herrar över sina folk, och de som har makten låter kalla sig folkets välgörare. Men med er är det annorlunda: den störste bland er skall vara som den yngste, och den som är ledare skall vara som tjänaren. Vem är störst, den som ligger till bords eller den som betjänar honom? Är det inte den som ligger till bords? Men jag är mitt ibland er som er tjänare. Ni är de som har stannat kvar hos mig under mina prövningar, och samma kungavärdighet som min fader har tilldelat mig tilldelar jag er.«⁹ (Luk 22:25–29) Samma kungavärdighet, den att *avstå sin makt* och betjäna, ger Jesus lärjungarna. Kanske inte riktigt den kungavärdighet som lärjungarna hade hoppats på?

I Matt version av samma berättelse är det två av lärjungarnas mamma som ber Jesus att ge dessa lärjungar hedersplatserna till höger och vänster om Jesus i Guds rike. Jesus inser att detta inte bara är mammans önskan utan även hennes barns och säger: »Ni vet inte vad ni ber om ... Platserna till höger och till vänster om mig kan jag bara ge dem som bestämts därtill av min fader.« Därefter följer i stort sett samma utläggning som i Lukasevangeliet, för att sedan avslutas med orden: »[i]nte heller människosonen har kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många.« (Matt 20:20–28) Samma teman som i Uppenbarelseboken återfinns också här. Jesus har friköpt oss från dödens makt genom att dö. På samma sätt som Gud visar sin makt genom Jesus ska också vi visa vår makt.

---

⁹ Märk ironin i Jesus röst här, ledarna *låter kalla sig* för välgörare. De är det inte, men de låtsas.

Det kristna maktbegreppet handlar alltså om att kunna dö istället för att döda. Hur var det då med hedersplatserna? Lite senare i Matt evangelium läser vi om Jesus korsfästelse: »Samtidigt med honom korsfästes två rövare, den ena till *höger och den andre till vänster*« (Matt 27:38, min kursivering). Snacka om att lärjungarna eller deras mor inte visste vad de bad om.

Gud visar inte sin makt genom att vaka över den och bli betjänad av oss, utan genom att betjäna och ge bort samma makt till oss. Det är en makt som inte dödar men som dör för dem Gud »härskar över«. Detta vänder upp och ner på alla våra begrepp. Men det slutar inte med döden, då vore det inte en seger för Gud. Det är nämligen också genom döden och uppståndelsen från de döda som Gud visar sin makt.

Död och våld är det som alla imperier har härskat genom. Om inte med direkt våld så med hot om våld. Även så kallade demokratier (som den svenska) bygger på detta sätt att härska. Vi utser ledare över oss som sedan stiftar lagar som vi måste hålla för att inte drabbas av våldsapparaten.¹⁰ Men vad skulle hända om undersåtarna inte längre var rädda för döden? Härskarna skulle mista sin makt. Det är precis detta som är en del av det »friköpande« som Jesus död handlar om. Genom att Kristus har dött och uppstått kan vi vara trygga i att döden inte har sista ordet, och därför avstå våldsam makt över andra människor för att istället vara beredda att dö.

»Jag säger till er som är mina vänner: låt er inte skrämmas av dem som kan döda kroppen men sedan inte kan göra mer. Jag ska tala om för er vem ni ska frukta. Frukta honom som kan döda och sedan har makt att kasta ner i helvetet. Ja, jag säger er: honom ska ni frukta. Säljs inte fem sparvar för två kopparslantar? Men ingen av dem är glömd av Gud. Och till och med hårstråna på ert huvud är räknade. Var inte rädda, ni är mer värda än aldrig så många sparvar.« (Luk 12:4–7)

---

¹⁰ Det är därför många kristna anarkister ifrågasätter våldsamma metoder, eftersom våld är utövande av makt över andra i sin enklaste, renaste form.

Jesus uppmanar här lärjungarna att inte låta sig styras av rädsla för våld. De kan visserligen döda er kropp, men sedan kan de inte göra något mer. Ska ni frukta någon så frukta istället Gud som har makt även efter döden. Men missa inte den avslutande uppmaningen: Gud bryr sig till och med om sparvarna. Ni behöver alltså inte vara rädda för Gud som har makt även efter döden. För Gud bryr sig till och med om sparvarnas död, så hur skulle Gud inte kunna bry sig om er? Det är alltså inte en uppmaning att vara rädd för Gud, utan en uppmaning att inte vara rädd för de människor som vill döda dem.¹¹

Ekklesian är alltså en gemenskap som existerar enligt andra maktprinciper än andra sociala gemenskaper. Makten i gemenskapen (vi kommer inte ifrån att vi alla har makt) grundar sig på ömsesidigt tjänande och fiendekärlek. Samtidigt som det romerska imperiet skapade fred genom svärdet (hotet om våld) skapar Gud fred genom att själv dö istället för att döda.

Beslut med konsensus

I vår kommunitet har vi alltid fattat beslut med konsensus. Denna form tror vi är mest kompatibel med Jesus undervisning om att vara varandras tjänare. Under ett möte har vi ordningar som underlättar för folk att komma till tals och lyssna på varandra. Fokus ligger på att lyssna in vad Gud säger, genom att beslut fattas utifrån vad vi tror gynnar gemenskapen bäst – inte vad jag som individ skulle föredra.

Jag minns en gång då alla utom en var överens om att vi skulle agera på ett visst sätt i en fråga som dykt upp inom vårt arbete med gömda flyktingar. Eftersom vi tror på konsensus och inte vill köra över den ensamma rösten fick vi helt enkelt bordlägga frågan till nästa månad, för att se om vi då kommit

---

¹¹ Denna vers kan väcka en del av tankar kring djurvänlig etik och kristen tro. Tyvärr kan jag av utrymmesskäl inte ta med det här, men för en genomgång av Bibelns och den kristna traditionens djurvänliga budskap, se gärna Stephen Webbs *Good Eating* (2012, Brazos Press) eller *Kärlekens väg* av Annika Spalde och Pelle Strindlund (2012, Back to Being).

vidare i vad vi borde göra. Det hela gjorde mig lite trött och jag kände att det var typiskt att *en* röst skulle förstöra för alla andra.

Men så gick månaden och vid nästa möte togs frågan upp igen. Den här gången hade i stort sett alla redan ändrat åsikt, och även jag ändrade mig under mötets gång när jag fick skälen presenterade för mig. Utan att gå in på detaljer visade det sig att detta var det bästa beslutet vi kunde ha fattat. Hade vi istället använt oss av vanlig föreningsdemokrati hade vi gjort ett förhastat misstag i den situation som var.

Ibland talar Gud bäst genom de små rösterna.

Konsensus är inte bara något som fungerar i små församlingar och gemenskaper. Det finns församlingar på 300 personer som fattar beslut genom konsensus, men då genom mer avancerade ordningar och nedbrytningar i smågrupper. Vi har i Oikos funnit att konsensus inte bara är att föredra rent »teologiskt«, vi upplever att konsensus hjälper oss att både vara mer effektiva och tydliga i vårt beslutsfattande.

Koinonia

Det sista ordet vi ska utforska är *koinonia*. Det är kanske det svåraste ordet av dessa tre att definiera, men i sin enklaste översättning betyder det helt enkelt *gemenskap*. Det är ett av orden som den kristna teologin uppehåller sig vid och som Nya testamentet använder på en rad olika sätt. Det är en känsla (jag känner gemenskap), det är ett handlande (de hade gemenskap med varandra/ de umgicks i glada vänners lag), det är en relation (ni har gemenskap med mig) och det är en affärspartner som man slagit sig ihop med. Koinonia används också på ett sätt som för tankarna till de två begrepp som diskuterats tidigare.

Eftersom vi redan talat om ekonomi och beslutsfattande i förhållande till församlingen tänkte jag här lägga fokus på några andra saker som koinonia innebär. Låt oss återvända till Apostlagärningarnas beskrivning av den tidiga kyrkan: »[d]e deltog troget i apostlarnas undervisning och *den inbördes hjälpen*, i brödbrytandet och bönerna.« (Apg 2:42, min markering)

De markerade orden är en översättning av just begreppet koinonia. Den här texten betonar ekonomiskt stöd till varandra som exempel på koinonia. Denna praktik kopplas till apostlarnas undervisning, brödbrytandet och bönerna. Apostlarnas undervisning var den tidiga kyrkans sätt att hålla kvar fokus på Jesus undervisning. Det var apostlarna som levte närmast honom och de berättade för fler som kunde berätta för fler (en slags antik variant av fildelning?).

Bönerna var samtalet med Gud som tydliggjordes genom att ruta in vardagen i bön. Brödbrytandet är det som vi brukar kalla för nattvarden. Nattvarden satt i den tidiga kyrkan ihop med en hel måltid, där man som en del av måltiden bröt en bit bröd och delade en bägare.¹²

Det är också i nattvardens språk vi finner den djupare innebörden av koinonia. I 1 Kor 10:16 skriver Paulus följande om nattvarden:

»Välsignelsens bägare som vi välsignar, ger den oss inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, ger det oss inte gemenskap med Kristi kropp? Eftersom brödet är ett enda är vi – fastän många – en enda kropp, för alla får vi vår del av ett och samma bröd.«

Här översätts koinonia med gemenskap och Paulus lägger grunden för nattvardens teologi. Nattvarden har en horisontell gemenskap såväl som en lodrät. Horisontellt förenar nattvarden dess deltagare med varandra till en enda kropp, lodrätt förenar nattvarden deltagarna med Jesus Kristus. På ett horisontellt plan är nattvarden firandet av den gemenskap församlingsmedlemmarna har med varandra gällande hela livet – delandet av ägodelar inkluderat. På det lodräta planet är nattvarden firandet av gemenskapen människan kan ha med Gud genom Kristus.

Allt för ofta fokuserar nutida kyrkor bara på den ena riktningen, på be- kostnad av den andra.

---

¹² Judiska måltider följer än idag detta mönster, och det är utifrån detta judiska bruk som vi sedan plockar ut brytandet av brödet och delandet av vinet som en separat praktik.

Ofta blir nattvarden ett individualistiskt tillfälle för mig själv att möta Gud. De sociala och politiska implikationerna av nattvarden försvinner. Eller så tappas Gud bort och nattvarden blir ingenting annat än en politisk teater för att visa på vår samhörighet med varandra. Det är först när båda dessa riktningar hålls ihop som vi kan förstå vad en församling är och förstå meningen bakom koinonia.

Paulus kritiserar senare (1 Kor 11:17–33) församlingen i Korint för att de inte lever ut den sanning som nattvarden gestaltar. Han kritiserar dem för att inte tänka på vems kropp nattvarden handlar om. De firar nattvarden alltför individualistiskt, så att en får gå hungrig medan en annan är mätt. Församlingens medlemmar har inte delat sina ägodelar med varandra. De vill inte leva som en kropp tillsammans och bör då heller inte fira nattvard, eftersom den är gestaltandet av just enheten.

Paulus fortsätter sin undervisning om den kristna gemenskapens enhet genom att tala om olikheter som något positivt. Den kristna gemenskapen grundar sig inte på likheter och monokultur, utan är en pluralistisk gemenskap. Han återvänder till undervisningen om den kristna kroppen som bilden för varför olikhet och enhet går hand i hand. Han talar om att alla har något att bidra med till församlingen, men att det kan vara olika gåvor.

Det behövs inte bara händer i en kropp och det behövs inte bara fötter. »Om hela kroppen var öga, vad blev det då av hörseln?» (1 Kor 12:17) frågar han retoriskt. Han fortsätter med att ta itu med all form av elitism: »Ögat kan inte säga till handen: ›Jag behöver dig inte«, och inte heller huvudet till fötterna: ›Jag behöver er inte«. Tvärtom, också de delar av kroppen som verkar svagast är nödvändiga [...] Lider en kroppsdel, så lider också alla de andra. Blir en del hedrad, så gläder sig också alla de andra. Ni utgör Kristi kropp och är var för sig delar av den.» (1 Kor 12:21–27) Senare i brevet talar Paulus om att det karaktärsdrag som är viktigast att sträva efter är kärleken.

Den kristna koinonian grundar alltså inte sin enhet på likhet. Den mår bäst av olikheter. Inte heller är det en gemenskap för de starka och lyckade,

istället värderas svaghet som en nödvändighet. Det är ett viktigt budskap för alla oss som på olika sätt kämpar för en bättre värld. Alltför ofta blir våra aktionsgrupper och gemenskaper monokulturer där styrka och effektivitet premieras och mångfald och svaghet istället får ge vika.

Ordet koinonia används också kring äktenskap, att man ingick i en »livets koinonia« tillsammans, en gemenskap för livet där man skulle dela allt. Här kommer koinonians kallelse till ett överlåtet liv in. Genom att den kristna församlingen överlåter sig till att ta hand om varandra och leva i gemenskap med varandra är de inte längre fria i bemärkelsen »jag gör vad jag vill när jag vill«.

De är istället fria i en djupare betydelse: »tillsammans blir vi mer fria än ensamma«. Det är en utmaning till en individualistisk kristendom eller anarkism som bara handlar om det egna jaget.

Både anarkister och kristna har många gånger övergett gemenskapen för att få söka sin egen mening. Jag är medveten om att det finns spänningar inom anarkismen på detta plan, men i den mening kyrkan kan sägas skapa en anarkistisk zon handlar det inte om en frihet *från* andra utan en frihet *till* andra. En anarkism som inte uttrycks i ett överlåtet liv till en gemenskap av mångfald och gemenskap för den andres skull blir bara andra sidan av det kapitalistiska myntet.¹³

Gemenskapen med varandra blir möjlig genom gemenskapen med Gud. Det är genom dopet vi förenas med Kristus och enhet i olikheterna blir möjlig (se Gal 3:27–28). Paulus uttrycker det som att vi genom den heliga Anden har gemenskap/koinonia med varandra (se till exempel 2 Kor 13:14). Andra Petrusbrevet uttrycker gemenskapen med Gud som att de kristna är »delaktig[a] av gudomlig natur«. På samma sätt som Guds rike både är inom oss och mellan oss är gemenskapen med Gud något som är inom oss som

---

¹³ Jag är medveten om att det finns något som kallas för anarkokapitalism, men det är inte med den typen av anarkism som kyrkan har beröringspunkter.

individer, men som bäst gestaltas i gemenskapen mellan människor.¹⁴ Människan kan inte leva i sann gemenskap om inte Gud är med.¹⁵

Kallelsen ut ur Babylon

Den kristna kallelsen är att forma gemenskaper som lever ut ett annat rike än världens riken, att leva som bofasta främlingar i det rådande systemet. Vi kristna ska gestalta ett rike där ekonomin är fördelad jämnt mellan människor och där vi delar på ägodelar. Församlingarna ska vara tecken på ett rike som inte har någon hierarki, där alla har direkt kontakt med Gud. De ska gestalta ett system som bygger på en djup gemenskap i ett överlåtet liv till varandra och till Gud. Gemenskapen med Gud är det som skapar och möjliggör den djupa gemenskapen mellan människor. Om kyrkan tar sin kallelse att leva ut detta på allvar vore det otänkbart att det inte skapas anarkistiska zoner överallt där människor lever på detta sätt. Detta är att lämna Babylons floder bakom sig.

Uppenbarelseboken slutar med en stor vision om hur Guds stad, det nya Jerusalem, kommer ner från himlen till jorden. Den här staden är platsen för all slags skönhet, där alla tårar ska torkas och lidandet är borta för alltid. Mitt i staden rinner en stor flod och runt floden står träd som ger läkedom för folken, de som tidigare har stridit med varandra. Det är i den fredsstaden som kristna har sitt hem. Låt mig åter citera Hebreerbrevet: »Här på jorden har vi ingen stad som består, men vi söker den stad som ska komma.« Detta ska inte tolkas som en flykt från här och nu, utan som ett aktivt sökande efter att den staden ska få komma hit mer och mer.

Israels folk levde i exil i Babylon och lyckades där bevara sin identitet från att bli uppslukad av det omgivande imperiet. Samtidigt sökte de det bästa/

---

¹⁴ Se Luk 17:21. Ordet som oftast översätts med »inom er« kan också betyda »mitt ibland er«. Båda tolkningarna styrker koinonia-aspekten av Guds rike.

¹⁵ Därmed inte sagt att gemenskaper som inte sägs vara kristna skulle vara falska gemenskaper. Gud finns utanför kyrkan och håller sig inte borta från människor som närmar sig livet i Guds rike, även om de inte själva vet om det.

freden för de samhällen de levde i. På samma sätt ska vi kristna leva som bofasta främlingar som inte glömmer bort att endast tjänaren Jesus är Herre, och leva så att de samhällen vi finns i får smaka mer och mer av fredsriket.¹⁶ Ofta leder detta till krockar med andra makter som vill att samhällena ska leva på andra sätt än det kristna. Då gäller den gamla devisen att vi måste lyda Gud mer än människor. I praktiken innebär det anarki. ★

TOBIAS ELOF HERRSTRÖM är medlem i komuniteten Oikos, präst och aktivist. Han tar gärna en fika och snackar mer.

---

¹⁶ Med samhällen menar jag inte enbart på ett nationellt plan, till exempel »det svenska samhället«, då alla små grupperingar utgör samhällen, alla orter utgör samhällen, varje gata är ett samhälle och så vidare.